Régi Nyomtatványok Tára

Hyſtoria ſancti
ladiſlai.

[1] A tár a nemzeti könyvtár legrégebbi nyomtatott dokumentumait őrzi. Gyűjteményrészei a 19. század második felétől kezdődően fokozatosan alakultak ki, először az *Ősnyomtatvány-gyűjtemény,* amely az 1500. december 31-e előtt nyomtatott könyveket tartalmazza. 1865-ben a Nemzeti Múzeumban – könyvtárunk akkori otthonában – az újonnan kialakított, impozáns Széchényi-teremben helyezték el különálló gyűjteményként az ősnyomtatványokat, majd a 20. század elején választották külön az ún. *Régi Magyar Könyvtár*ba tartozó dokumentumokat, vagyis az 1711 előtti magyar nyelvű, illetve Magyarországon nyomtatott, valamint magyar szerzőktől külföldön idegen nyelven megjelent kiadványokat. A harmadik gyűjteményt gróf Apponyi Sándor (1844–1925) ajándékozta könyvtárunknak. *Hungarica-gyűjteménye* külföldi szerzőktől származó, 1800 előtt megjelent, magyar vonatkozású nyomtatott műveket tartalmaz. A negyedik gyűjteményrész, az *Antikva-gyűjtemény* a 16. századi külföldi nyomtatványokat öleli fel, önálló gyűjteményként csak néhány évtizede létezik, könyvtárunk általános gyűjteményből válogatták ki. E négy nagyobb egységen kívül néhány kisebb gyűjteményrész is gazdagítja a tár anyagát.

Az ősnyomtatvány-gyűjtemény

Az ősnyomtatvány-gyűjtemény a könyvnyomtatás első fél évszázadának nyomtatott könyveiből több mint 1800 példányt őriz, ami az egész magyarországi állománynak (kb. 7100 példány) közel egynegyedét jelenti. Kimagasló értékei közé tartozik az a töredék, amely az első európai nyomtatott könyvből, *Gutenberg 42 soros Bibliá*jából származik, valamint tanítványának, Peter Schöffernek 1472-ben megjelent, fekete-vörös nyomású *Gratianus Decretuma*, továbbá a híres velencei kiadó és nyomdász, Aldus Manutius görög nyelvű Aristoteles-kiadása. Ebben a gyűjteményben őrizzük az első Magyarországon nyomtatott könyvet, a *Chronica Hungarorumot* is, amelyet Hess András nyomtatott 1473-ban Budán. A ritkaságok közé tartozik az 1494-ben Zenggben (Senj) kiadott *Missale Glagoliticum,* amelynek ez a legteljesebb példánya. Lehetséges, hogy Mátyás király és Beatrix királyné számára készült a pergamenre nyomott, gazdagon aranyozott és kézzel festett miniatúrákkal díszített *Thuróczy-krónika*, amely 1488-ban jelent meg Augsburgban. Az 1493-ban Nürnbergben nyomtatott *Schedel-krónikáb*an megcsodálhatjuk a Mátyás korabeli budai várat bemutató fametszetet. A hírhedt havasalföldi vajda, *Dracula* történetét leíró első nyomtatott mű egyetlen ismert példányát is ez a gyűjteményünk őrzi.

Antikva-gyűjtemény

A 16. század anyagát felölelő antikva-gyűjtemény klasszikus írók, humanisták és a reformáció korának tudományos és szépirodalmi műveit tartalmazza, illetve gazdag történelmi forrásanyagot nyújt a török elleni háborúk vonatkozásában is, mintegy 13 000 példányban. Különösen szép kötetei közé tartozik Albrecht Dürer metszetekkel illusztrált műve: *Underweysung der Messung mit dem Zirckel (Nürnberg, 1525.)*, valamint a szemet gyönyörködtető botanikai munkák. A különösen ritka példányok közül megemlíthetjük a 16. századi francia asztrológus, *Nostradamus* jövendöléseinek első kiadását.

Régi Magyar Könyvtár

A Régi Magyar Könyvtár több mint 8500 példányával Magyarország leggazdagabb régi magyar könyvgyűjteménye. Ebben találhatók legkorábbi nyomtatott, magyar nyelvű szövegeink, pl. Komjáthy Benedek *Szent Pál levele*inek fordítása, valamint a Magyarországon nyomtatott első magyar nyelvű könyv, az *Új Testamentum* Sylvester János fordításában, amelyet a Sárvár-Újszigeten létesített nyomda adott ki 1541-ben. Itt őrizzük a reformáció és a magyar barokk nyomtatott emlékeit, Heltai Gáspár, Bornemisza Péter, Tinódi Sebestyén, Pázmány Péter, Zrínyi Miklós kiadásait, tudományos és a szélesebb olvasóközönségnek szánt kiadványokat egyaránt, időben egészen a Rákóczi szabadságharcot lezáró szatmári békéig, 1711-ig. Itt található *a teljes magyar Biblia első kiadása* is, melyet Károlyi Gáspár és társai fordítottak, s Vizsolyban jelent meg 1590-ben. A Régi Magyar Könyvtár eddigi legjelentősebb gyarapodása a nagylelkű bibliofil házaspárnak, Todoreszku Gyulának (1866–1919) és feleségének, Horváth Arankának köszönhető, akik 1919-ben gyűjteményüket könyvtárunknak adományozták.

Az Apponyi-gyűjtemény

Polonia Pars
Transsilvania
Bugaria
Cumanorum Campus
Pannonie superioris sive Austriae pars
Stiriae pars
Bossen
Krawatn
Cithae comitatus
Carniole pars
Hesria
Marchio Selavonie
Illirie
Chorographia Hungariae.
Eine kurtze vnnd Warhafftige beschreibung des Vngerlands.

[2]Hungarica-gyűjteményünket gróf Apponyi Sándornak (1844–1925) köszönhetjük, aki könyvtárát 1924-ben megfogalmazott végrendeletében nemzeti könyvtárunknak adományozta.

Kora ifjúságától lelkesen gyűjtötte a magyar vonatkozású, idegen nyelvű könyveket a könyvnyomtatás kezdetétől egészen a 18. század végéig. Mivel magas állású diplomata családból származott, évtizedeket töltött Európa legjelentősebb városaiban, főképp Londonban és Párizsban. Hosszú élete során tudós szorgalommal gyűjtött, több mint 3000 kötetes hungarica-könyvtára külföldi szerzőktől származó, 1800 előtt megjelent, magyar vonatkozású műveket tartalmaz, köztük számos ritkaságot, a könyveken kívül röplapjellegű kiadványokat is. Ezek között van az a *mohácsi csatá*ról szóló korabeli, francia nyelvű tudósítás is, melynek a gyűjteményben levő példányát egykor Ferdinando Colombo, azaz Kolumbus Kristóf fia vásárolta Lyonban. Különösen gazdag a 16–17. századi török háborúkról, a Thököly-felkelésről és a Rákóczi-szabadságharcról szóló anyag. A Hungarica-gyűjteményhez kapcsolódik Apponyi Sándor híres metszet-gyűjteménye, amely a magyar történelem egyes eseményeinek ábrázolásával a történetkutatás fontos forrása. Ez a gyűjtemény őrzi *hazánk legrégibb nyomtatott térképé*t, a magyar Lázár 1528-ban, Ingolstadtban megjelent fametszetű művét, amely korának egyik legjelentősebb kartográfiai alkotása és gazdag helynévanyaga révén különösen jelentős történeti forrás.

Kisebb gyűjtemények
Kisebb, de ugyancsak jelentős gyűjtemény a Széchényi Könyvtár törzsgyűjteményéből egykor leválasztott *Röplap-gyűjtemény,* amely a kezdetektől 1718-ig tartalmaz korabeli nyomtatott tudósításokat hazánk történelmi eseményeiről. Todoreszku Gyula nagylelkű ajándéka az ugyancsak jelentős *Régi Cyrillica*-gyűjteményünk is, mely főleg régi román cyrillicákat, többségében liturgikus könyveket tartalmaz a 17–18. századból. A magyar könyvgyűjtők és könyvtárak 1900 előtt készült *Ex libris*eiből is kisebb gyűjtemény található a Régi nyomtatványok tárában. A magyarországi könyvkötészet korszakairól tájékoztat a *Kötéstörténeti-gyűjtemény*, amely fokozatosan egyetemessé bővül, az elkövetkező évek folyamán kiegészül a tár többi gyűjteményében levő, történetileg értékes kötetek regisztrálásával is.

Az RMNy-műhely

A Tár részeként működik 2020 óta az egykori Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztősége, majd Könyv- és Művelődéstörténeti Kutatások Osztálya.
Tevékenységéről, kiadványairól, adatbázisairól, egykori és jelenlegi munkatársairól lásd **bővebben az alábbi linken.** [3]

Forrás webcím: https://oszk.hu/reginyomtatvanyok

Hivatkozások:
[1] https://oszk.hu/../../sites/default/files/regi3.jpg
[2] https://oszk.hu/../../sites/default/files/lazar1.jpg
[3] https://oszk.hu/oldal/az-rmny-muhely